

Experiències

El concurs Hip-hop.cat i la dinamització del rap en català

Autor

Roger Palà
Enderrock

L'article comença amb una reflexió sobre la relació entre música popular, normalització i rap. A continuació s'explica la introducció del rap a Catalunya, primer en castellà i, després, en català. Finalment s'aborda l'experiència concreta de Hip-hop.cat.

El rap ha estat històricament un gènere musical força aliè a la llengua catalana. Pocs són els artistes que s'han atrevit a fer *hip-hop* en català, i menys encara els que han aconseguit bastir propostes coherents i de qualitat. Però les coses, de mica en mica, estan canviant. Des de fa uns pocs anys, un grapat de rapers estan començant a practicar *hip-hop* en la llengua del país, i el que és més important, amb un nivell d'exigència i qualitat elevat. A hores d'ara es pot dir que, per bé que no existeix una escena i un circuit consolidats, el rap en català ja no és, ni molt menys, una raresa.

Amb l'objectiu de dinamitzar i popularitzar la pràctica del rap en català, la revista *Enderrock*, juntament amb el segell discogràfic Propaganda pel Fet!, les Cases de la Música Popular i el festival Hipnòtik, han organitzat durant el curs 2009-2010 la primera edició del concurs Hip-hop.cat. El certamen, que ha tingut el suport del Departament d'Educació i la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i de la Fundació PuntCat, té com a objectiu cercar nous talents del rap en català als instituts de secundària dels Països Catalans. L'experiència ha estat un èxit: a les aules ja es *rapeja* en català. En aquest reportatge fem balanç sobre les potencialitats d'aquesta proposta pionera i analitzem el passat, el present i el futur del rap als Països Catalans.

Música popular, normalització i rap

La música popular en català ha experimentat durant les darreres dues dècades una normalització pràcticament total. Molt han canviat les coses des de l'esclat de l'anomenat *rock català* als primers anys noranta. Avui en dia és habitual gaudir d'expressions musicals en català de tots els gèneres: pop, rock, cançó d'autor, folk, fusió, *mètal*... Les propostes artístiques en la llengua del país s'han diversificat i especialitzat. Al mateix temps, existeix un públic consolidat per al pop independent, el rock alternatiu, la cançó d'autor o les músiques mestisses. Hi ha sales de concerts, festivals de referència, discogràfiques i *managements*... Fins i tot la crítica musical especialitzada de Barcelona, històricament força aliena a les expressions musicals en la llengua del país, s'ha rendit a la qualitat del pop independent català de nova factura. L'èxit de masses de bandes com Manel o Els Amics de les Arts fa preveure que el fenomen anirà a més i donarà encara moltes més alegries tant als amants de la bona música com a una indústria musical immersa en un procés de crisi i transformació.

Hi ha un gènere musical, però, que no ha seguit el mateix procés, o com a mínim no ho ha fet amb la mateixa intensitat: el *hip-hop*. El rap ha estat sempre especialment impermeable a la llengua catalana. I no deu ser perquè no hi ha catalans que el practiquen. Aquest moviment cultural, que va aparèixer a principis dels anys setanta a les comunitats hispanoamericanes i afroamericanes dels barris del Bronx, Queens i Brooklyn de Nova York, avui en dia s'ha estès arreu del món i és una de les expressions musicals que atrauen un públic més jove. Es tracta d'un estil vocal en què un o més MC (sigles de *master of ceremonies*, en anglès) rima líricament versos sovint improvisats, generalment sobre una base instrumental pregravada llançada per un discjòquei (DJ). Nascut com un gènere contestatari i rebel, el rap s'ha convertit avui en dia en un immens negoci per a la indústria musical global.

Rap català en castellà

L'Estat espanyol ha vist durant les dues últimes dècades néixer, créixer i consolidar-se una potent escena de rap en castellà. I en aquest procés, els artistes catalans hi han tingut un paper cabdal. L'àrea metropolitana de Barcelona ha estat un autèntic viver d'MC que han aconseguit un ampli ressò tant a escala nacional com internacional. 7 Notas 7 Colores, del Prat de Llobregat, els vallesans Solo Los Solo, creadors de DelPalo, un dels segells de referència del gènere a l'Estat, i la giro-nina Arianna Puello, una de les primeres dones a atrevir-se a *rapejar* a l'Estat espanyol, en són bons exemples. El llistat de formacions és extens i inclou noms com BZN, pioners absoluts en l'àmbit de l'Estat espanyol, Geronación, fundats a Girona l'any 1991, Falsalarma, Mucho Muchacho, MC de 7 Notas 7 Colores, Tremendo...

Tots aquests rapers, alguns dels quals han assolit l'èxit fins i tot fora de les fronteres de l'Estat espanyol, s'han expressat gairebé sempre en castellà. Les raons han estat diverses. Sense voluntat de fer una anàlisi exhaustiva ni molt menys acadèmica sobre aquest fenomen (el qui signa aquest article és periodista i no pas filòleg ni sociòleg), n'esmentarem tres: la importància del domini de la llengua en l'execució del rap, la manca d'un estàndard popular o *slang*¹ català i el prejudici sobre la llengua per part d'alguns artistes, fomentat àmpliament per la crítica musical catalana durant els anys noranta.

Pel que fa al primer aspecte, cal tenir en compte que el rap és un estil musical en què el domini de la llengua és molt més important que en qualsevol altre gènere. No és el mateix per a una persona d'origen castellanoparlant interpretar una lletra de pop o rock en català que cantar rap. Al *hip-hop* els versos són molt més llargs i complexos que al *pop-rock*, les cançons sovint prenen la forma d'una competició entre dos o més rapers i, a més, els MC sovint rimen de forma improvisada (aquesta és, de fet, una de les claus per destriar el gra de la palla a l'hora de valorar-ne la qualitat). La fluïdesa en el llenguatge i l'expressió, l'originalitat de la rima i la personalitat de cada MC és clau perquè l'artista arribi a tenir *flow*, una virtut difícil de definir basada en l'ús encertat de ritme i rima i equiparable al que en el món del *jazz* en diríem tenir *swing*.

En segon lloc, el rap és un gènere de base molt popular, que s'ha desenvolupat de forma més natural en contextos urbans i s'ha nodrit d'un argot de barri. De la mateixa manera que els negres de Brooklyn no *rapejaven* amb un anglès d'Oxford, els rapers espanyols no han emprat el castellà de la Real Academia Española de la Lengua a l'hora de fer els seus temes. Els rapers catalans, però, quina mena de català havien d'utilitzar? La manca d'una cultura de masses prou consolidada i sense complexos, i la preponderància de la indústria cultural espanyola en l'imaginari del país han

1. Argot.

fet molt difícil que la llengua assolís un estàndard “popular” que els practicants d’un gènere com el *hip-hop* poguessin assumir com a vàlid per fer les seves rimes.

En tercer lloc, cal esmentar també que durant molts anys en determinats cercles artístics va existir un prejudici important pel que fa a l’ús de la llengua catalana. La percepció, certa o no però àmpliament estesa i fomentada per la crítica musical, sobre el fenomen del rock català com una cosa subvencionada ha marcat la dinàmica de les diferents expressions musicals del país. No ha estat fins a la primera dècada del segle XXI que la situació s’ha normalitzat, sobretot en l’àmbit del pop independent, i hem pogut començar a gaudir de tota mena de propostes en català validades tant pel públic com per la crítica. De fet, grups com Mishima i Mazoni van començar cantant en anglès abans de passar-se a la llengua pròpia.

Partint d’aquests preceptes, és comprensible que la majoria d’MC del país que es van atrevir a rimar ho fessin, en primera instància, en castellà, que era la llengua que utilitzaven amb més facilitat, la que majoritàriament es parlava als seus barris d’origen i la que tenia un registre popular validable per al *hip-hop*. Ho van fer així encara que alguns d’ells eren catalanoparlants. Sense cap referent a la llengua pròpia del país, i de fet sense gaires referents ni tan sols en castellà, el rap català dels anys noranta es va fixar en allò que es feia a Saragossa, Madrid o Sevilla, els tres epicentres, amb Barcelona, de la moguda rapera a l’Estat espanyol.

Les excepcions a la norma: els primers rapers en català

Hi va haver excepcions, però. Per exemple, El Dítop, un MC que va rimar majoritàriament en castellà, però que l’any 1999 va publicar el senzill *Jo no sóc polac*, considerada la primera peça de rap en català de la història: “Per la meua gent rimes fresques, catalanes. / Mon pare és de Totana, ma mare lleidatana, / xarnego, saps? Com molta gent d’aquesta terra. / Molts immigrants patint misèries degut a la guerra [...] Jo no sóc polac, jo sóc català / i si no t’agrada que et donguin [sic] pel sac”. Les coses clares de bon principi, doncs. Uns altres pioners del gènere a l’Estat espanyol, els gironins Geronación, van publicar l’any 2004 el tema “Les vaques”, dins del disc *Superhéroes del underground*, en què també es van atrevir a *rapejar* en català. Fins i tot es va donar la paradoxa que grups bascos com Mak o Fermín Muguruza van incorporar rimes en català en alguna de les seves peces. Per bé que es tractava d’experiències aïllades, totes van servir per demostrar que *rapejar* en català era possible.

No va ser fins ben entrada la primera dècada del segle XXI que van començar a florir de forma més o menys espontània i regular propostes de rap en llengua catalana. La major part de les maquetes i *demos* d’aquells pioners del primeríssim rap en català sorgien de l’àmbit dels moviments socials alternatius, i les bandes que el practicaven es van començar a foguejar al circuit dels centres socials *okupats* de Barcelona i la seva àrea metropolitana. Va destacar en primer lloc Pirat’s Sound Sistema, formació del barri de Sants de Barcelona que, si bé finalment es van acabar decantant pel *ragga* i el *dancehall*, van començar flirtejant amb el *hip-hop*, sobretot a la seva primera maqueta homònima, del 2002, i al disc *Sants sistema* (2005). Rapers com La Pupil·la i bandes com Tret de Gràcia, Associació Il·lícita, Digital Vendetta, Dring Dublé i Lama-Nasa van ser alguns d’aquests grups.

La major part d’aquestes bandes es van foguejar només amb maquetes que corrien de mà en mà, van desenvolupar la seva activitat de forma totalment *underground* i, en la major part dels casos, avui ja no existeixen. El 2003, el segell Propaganda pel Fet! va mirar de donar-los sortida discogràfica editant primer un recopilatori de *hip-hop* en català, *Advertències i advertiments*, en què aplegava una gran part d’aquestes bandes a més d’altres formacions de l’òrbita electrònica. Va ser un experiment parcialment frustrat, que no va tenir continuïtat (la major part d’aquells grups avui ja no existeixen), però en què es van mostrar algunes bones idees.

El primer MC que va aconseguir publicar un disc amb cara i ulls va ser Crim. Bregat en diverses bandes de rock, aquest raper de Sant Andreu de la Barca va publicar l'any 2003 el disc *Odi en un gest*. El fet que el produís Marc Parrot, un músic de pop, i a més l'edités una discogràfica comercial, DiscMedi, va fer que fos rebutjat per una part de la *protoescena* rapera, que el va considerar un intrús. Fos com fos, Crim va ser el primer artista amb prou valentia per editar un disc de rap en català, i així quedarà per a la història. Després d'aquell debut hi va haver altres discos com *Canturrap* (2005) o *Lo més gran* (2006).

At Versaris, el punt d'inflexió

El veritable punt d'inflexió en l'evolució del rap en català va tenir lloc l'any 2007 amb la publicació del primer disc d'At Versaris, *Va amb nosaltres*, publicat pel segell independent de Manresa Propaganda pel Fet!. At Versaris és un *combo* format per dos MC, Pau Llonch (La Pupil·la), de Sabadell, i Rodrigo Laviña (Pirat's Sound Sistema), del barri de Sants. Amb DJ Bel, van enregistrar un primer treball en el qual, malgrat la precarietat de mitjans i la manca d'una producció potent, van aconseguir deixar empremta. Després de publicar un EP el 2008, *La vida són dos dies* (Propaganda pel Fet!), en què se solidaritzaven amb la lluita laboral dels treballadors dels autobusos de Barcelona, el 2009 van editar *A cada passa* (Propaganda pel Fet!), un disc amb el qual van consolidar la seva proposta i van arribar a un bon gruix de seguidors, fins al punt d'esdevenir la primera banda de rap en català amb una respectable agenda de directes. Alguns d'aquests concerts, a més, els van compartir amb el grup de *jazz-rock* Asstrio, amb qui durant l'any 2010 han presentat l'espectacle conjunt *Per principis elegants*.

El grup s'expressava així a l'octubre del 2009 en una entrevista a la revista *Enderrock*, en què eren portada per primera vegada: "En funció de la llegua tens uns recursos i unes limitacions. Trobar un llenguatge creïble és una pota bàsica per fer funcionar la història. No és el mateix el català que parla un senyor de 60 anys que el d'un nano de 15. Hem de *rapejar* tal com parlem". El grup afirma que no té escrúpols a l'hora d'incorporar castellanismes: "No és qüestió d'incorporar-los, és que parlem així. No sé si és bo o dolent, però el cas és que ho fem. Si una castellanada rima, cercar un succedani semàntic pot fer sonar el tema impostat. Òbviament, ens hi mirem a l'hora d'escriure perquè no hi hagi castellanades enormes".

At Versaris ha demostrat que el *hip-hop* en català és possible. Però per què no n'hem tingut fins ara, quinze anys després que comencés a haver-n'hi en castellà? Pau Llonch, MC del grup, explica que "tot necessita la seva cocció, i igual que va costar que el rap en castellà es consolidés, ara està passant el mateix amb el rap en català. A priori, potser a molta gent li podia semblar que el català no servia per *rapejar*, igual que passava amb l'escena del *hardcore* dels noranta: grups molt bons que no concebien cap més possibilitat que cantar en anglès".

El Nota ho fa fàcil

At Versaris van ser els primers, però no els únics: entre el 2007 i el 2010 han aparegut en escena una bona colla d'MC. A més d'At Versaris, el més destacat ha estat El Nota, guanyador del concurs Sona 9 del 2008, gràcies al qual va poder publicar el seu primer disc, *Anem a fer-ho fàcil* (Propaganda pel Fet!, 2009). Natural de Cornellà de Llobregat, El Nota també està molt vinculat als moviments socials, i les seves rimes aporten un plus d'ironia i humor desenfadat. Xavi Nota, MC del grup, explica que "ens surt així perquè parlem en català a casa i, per molt que vivim en una ciutat amb tradició castellanoparlant, nosaltres ens comuniquem bàsicament en aquesta llengua. En aquest moment estem treballant per crear un llenguatge propi per al rap en català, cadascú amb la seva

manera de rimar i amb les seves particularitats. Nosaltres hi posem moltes *xarnegades*, però és que *rapegem* com es parla als nostres carrers”.

L'altre MC del grup, Pau, explica que “no creiem que sigui més complicat fer rap en català que en castellà. La qüestió és saber trobar un llenguatge que sigui vàlid, però els problemes són els mateixos amb les dues llengües”. Xavi Nota ho remata: “També hem volgut trencar amb la història que la llengua catalana només serveix per cantar coses políticament correctes, tranquil·letes i *bensonants*. Jo no escoltava música en català fins que vaig descobrir Els Inadaptats [grup de *punk* de Vilafranca del Penedès, pioners del *rock* alternatiu] i vaig veure que es podien dir coses en aquesta llengua i cantar-les tal com són, sense ser *supertxatxis* i *superguais* i trencant estereotips”.²

Entre el 2008 i el 2010 han publicat referències discogràfiques de rap en català grups com Rapsodes, de València (primer grup de rap en català al País Valencià), In*Digna, Komando Noguera, Gato-el-Qiman, Vazili, Nano... Un altre grup que també està començant a fer córrer a la xarxa material en català són Latecnika, format per antics membres de Geronación.

Hip-hop.cat: dinamitzar l'escena

Davant d'un context caracteritzat per l'eclosió de noves propostes, però també per la manca de mitjans, circuit i visualització, la revista *Enderrock* va dedicar l'any 2009 dues portades a grups de *hip-hop*, El Nota i At Versaris. Aprofitant el llançament del segon llarga durada dels de Sants i Sabadell, *Enderrock* va fer un número especial monogràfic sobre l'escena del rap titulat *Explosió de rap català*. En aquest número s'encartava un CD amb una quinzena de referències de *hip-hop* en català, titulat *Hip-hop.cat* (Propaganda pel Fet!), i es presentava també la iniciativa del concurs Hip-hop.cat, un certamen per trobar nous talents del rap en català als instituts de secundària.

La idea del concurs Hip-hop.cat neix de la confluència de quatre actors diferents: d'una banda, la revista *Enderrock*, aparador habitual de l'escena musical del país. De l'altra, el segell Propaganda pel Fet!, cooperativa discogràfica i *management* amb una llarga trajectòria en el sector alternatiu que té al seu catàleg les dues referències més consolidades de l'escena (At Versaris i El Nota) i que sempre ha destacat per unir el seu compromís musical amb un fort component social i polític. El tercer actor són les Cases de la Música Popular, una xarxa de sales arreu del país amb finançament públic i privat que tenen com a objectiu dinamitzar el teixit musical dels seus territoris respectius. I, per acabar, el festival Hipnòtik, trobada de referència del rap a Catalunya i un dels festivals més potents a l'Estat espanyol. L'Hipnòtik, per bé que programa majoritàriament artistes que s'expressen en llengua castellana, també ha comptat alguna vegada amb la participació de grups com At Versaris i El Nota, i té la voluntat de potenciar en la mesura del possible l'escena del rap en català.

Així mateix, la Fundació PuntCat també es va implicar en el projecte a partir de la realització d'una pàgina web específica i el finançament del disc recopilatori, amb la voluntat que el concurs fos tan present a la xarxa com fos possible. Cal esmentar també el suport del Departament d'Educació i de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat catalana, clau per tirar endavant la iniciativa.

Buscar nous talents als instituts

La idea de tots aquests actors era impulsar un concurs per trobar nous talents per al rap. I, sabent que aquest és un gènere que atreu especialment la gent jove, va quedar clar des del principi que el

2. El Nota, *De trunkis*. Entrevista publicada a la revista *Enderrock* (núm. 166).

principal viver on es treballaria serien les escoles i els instituts de secundària. El projecte es va presentar al Departament d'Educació i a la Secretaria General de Política Lingüística, que en van valorar la potencialitat. El concurs es va fer públic a l'octubre del 2009. Hi podien prendre part tots els alumnes que cursessin els estudis d'ESO als centres educatius de secundària de l'àmbit dels Països Catalans on s'impartissin assignatures en llengua catalana. Les bases i el material de difusió es van distribuir a tots els centres i es va habilitar un lloc web, www.hip-hop.cat, per fer-ne promoció, a més d'una pàgina a Facebook i Twitter per crear comunitat entre tots els participants.

Els objectius del concurs eren molts i diversos. En primer lloc, potenciar un vessant emergent i innovador de l'escena musical catalana en donar suport a una aposta creativa fins ara inèdita al panorama musical del país aprofitant la inèrcia dels grups i els artistes que ja havien apostat per aquests ritmes i rimes. En segon lloc, mediatitzar i impulsar creacions alternatives que sorgeixen arreu en promoure la nova indústria musical que ja intervé en aquest sector i donar noves oportunitats als artistes que fan música en català per desenvolupar propostes alternatives a les que ja sorgeixen en castellà. En tercer lloc, treballar amb col·lectius de foment de la cultura musical arreu del territori, com les Cases de la Música Popular. Globalment, es tractava d'intervenir amb un programa educatiu, cultural i musical als instituts, a més d'impulsar la presència del rap en català als mitjans de comunicació.

A la primera fase, d'octubre del 2009 a març del 2010, totes les escoles van rebre per correu electrònic les bases i els impresos d'inscripció que els professors de llengua catalana, de música i d'informàtica van poder distribuir entre els alumnes interessats en la proposta. El seguiment de la proposta entre els mestres, en tractar-se de la primera edició, va ser desigual però satisfactori. Els estudiants que hi van participar van presentar als professors unes lletres inèdites. Cal destacar que el concurs donava l'opció de lliurar els versos per escrit o en format de CD-maqueta sobre una base pregravada, i que tots els alumnes van optar per la segona opció, tot i que era aparentment la més complexa tècnicament. Les bases musicals es podien descarregar des del web del concurs i són obra del DJ i productor Dive Divosso (7 Notas 7 Colores), tot un referent de l'escena del rap. A més a més, els alumnes també podien rimar sobre produccions pròpies. La data màxima de presentació dels treballs va ser el 26 de març de 2010.

Semifinals a La Farinera del Clot

Un jurat format per especialistes en música, periodistes i professors de llengua catalana va seleccionar vuit semifinalistes. Els joves MC afortunats, entre 14 i 16 anys, van ser Smuk (Sant Pere de Vilamajor, IES Vilamajor), Dúo K i Jódete MC (Tortosa, IES Ebre), D'Altra Banda (Barcelona, IES Jaume Balmes), Fusk (Mataró, Col·legi Divina Providència), Move MC (Barcelona, IES Joan Salvat-Papasseit), Kelar (Sant Quirze del Vallès, IES Sant Quirze) i Ciso (la Llagosta, Col·legi Balmes). Tots van haver de competir pel premi principal (un equip de gravació per a MC i DJ) i optaven igualment a premis secundaris (un val de compra per a material musical, entrades per a concerts de *hip-hop* i la inscripció en un taller de rap en una Casa de la Música Popular, entre altres).

Els vuit participants van ser entrevistats per la revista *Enderrock* al mes de juny del 2010. Tots tenien passió pel rap i alguns ja *rapejaven* habitualment en català o en castellà. "M'agrada el rap, ho vaig veure anunciat a l'institut i em va interessar. Ja tinc algunes cançons escrites i enregistrades", explica va l'MC Ismael Montaña, *Smuk*, de Sant Pere de Vilamajor. "El fet que fos un concurs de *hip-hop* ens motivava molt, i quan vam veure que l'*Enderrock* hi dedicava un espai ens hi vam posar", explicaven Jon i Rai, membres de D'Altra Banda. "*Rapejar* en català potser és més difícil, però en totes dues llengües es pot parlar de les coses bones i dolentes de la vida, i del que ha de canviar", explicava Toni Blanch, *Fusk*. Dúo K, format per Sofia i Alexa, explicaven que si guanyaven el concurs, "a més de saltar d'alegria, muntarem un petit estudi de gravació". Move MC, del barri de la Barceloneta de Bar-

celona, es declarava fan de bandes com El Chojín, 2Pac, Tote King i Violadores del Verso, i explicava: “Fa temps que *rapejo* amb el meu grup KDM Records. Necessitàvem material per gravar i, en veure els premis, no m’ho vaig pensar”. Cristian Estarlich (Jódete MC) explicava que “el mestre de música me’n va informar i em va agradar molt la proposta, tot i que *rapejar* en català pot ser més difícil, ja que poca gent ho fa i les rimes encara no estan gaire desenvolupades”. Àlex Quelart Kelar afirmava que “quan el meu pare m’ho va proposar vaig trobar-ho una tonteria, però un dia vaig provar de *rapejar* en català a veure què era capaç de fer”, i així va decidir presentar-s’hi. Adrià Campos Ciso deia: “Fa tres anys que faig d’MC, un professor m’ho va comentar i hi vaig anar de cap”. Per a Ciso, *rapejar* en català no és més difícil: “Com que hi ha poca gent que ho fa, és més fàcil trobar temes diferents”, que en el seu cas són “el carrer, les injustícies i el dia a dia”.³

El 10 de juliol, tots van haver de defensar les seves rimes en directe al centre cultural La Farinera del Clot de Barcelona. La semifinal va consistir a presentar en directe el tema que havien presentat al concurs i gràcies al qual havien estat seleccionats. A partir de les actuacions, el jurat va seleccionar quatre dels participants per a la final del concurs: D’Altra Banda, Move MC, Kelar i Fusk. El repte a partir de llavors era majúscul: tenien tot un estiu per preparar un directe de deu minuts que presentarien en el marc del festival Hipnòtik, el 18 de setembre, al CCCB de Barcelona.

L’hora dels valents

Els quatre grups es van preparar a fons el directe amb vista a la final, i el guanyador va ser Kelar, de 17 anys. El jove MC de Sant Quirze es va presentar a l’Hipnòtik amb una proposta escènica ben treballada, acompanyat de Marc Martín (DJ Jutas) i els coristes Albert Sánchez (Sancho) i Dani Muñoz (Dazz). Kelar va defensar amb contundència i molta actitud a l’escenari les seves rimes punyents i sense pèls a la llengua, amb temes com “Aixecar el cap”, amb el qual es va classificar a la primera fase del concurs. El de Sant Quirze tampoc no va defugir temàtiques d’actualitat —de fet, va rimar uns quants versos sobre el mateix concurs i sobre l’Hipnòtik— i es va atrevir a fer un a *cappella*. En el marc de la final també vam poder sentir Move MC, que va presentar la seva proposta amb el grup Poker d’Asos a base de líriques desenfadades, ironia i molta actitud a l’escenari; Fusk, que va presentar un estil propi que no defuig els camins més melòdics, amb líriques introspectives i un punt fosc, i D’Altra Banda van dur a l’escenari una proposta molt estudiada i contundent, amb un dels directes més ben executats del concurs.

El concurs va tenir també un ampli ressò als mitjans de comunicació (TV3 va dedicar una peça al *Telenotícies migdia* a la final del concurs i la va destacar per davant de la resta de la programació de l’Hipnòtik) i ha servit per posar les bases d’una proposta sens dubte millorable però amb molta potencialitat. Les quatre bandes finalistes s’han mostrat disposades a començar a enregistrar material, i de segur que d’aquí a poc temps tindrem noves referències de rap en català sobre la taula. La segona edició del concurs tindrà indubtablement encara una acollida millor. La història del projecte Hip-hop.cat no ha fet més que començar.

3. “Hip-hop.cat. La nova generació”. Reportatge a la revista *Enderrock* (núm. 176).